

ტარიელ ფუტკარაძე

ქართული ენის სწავლება საქართველოს სახელმწიფოს
ამჟამინდელ საზღვრებს მიღმა მცხოვრები
ქართველებისათვის
/უახლოესი ამოცანები/

ქორონიმი “საქართველო“ ორი სემანტიკის მქონეა:
საქართველო - ქართველების საცხოვრისი;
საქართველო - მსოფლიოს მიერ აღიარებულ საზღვრებში არსებული
სახელმწიფო (რომლის მეოთხედი ნაწილი დღეს ოკუპირებული აქვს
რუსეთს).

“საქართველოს“ პირველ მნიშვნელობას აქვს ორი ასპექტი:
ქართველთა ამჟამინდელი საცხოვრისი - საქართველოს სახელმწიფო
დღევანდელ დე ფაქტო საზღვრებში (ჰერეთის, ტაო-კლარჯეთის, ლაზეთის...
ჩათვლით);¹

ქართველთა ისტორიული საცხოვრისი - ვრცელი ტერიტორია, სადაც
ცხოვრობდნენ ისტორიული ქართველური ტომები: მუშქები/მოსხები, დიაუხები/
ტაოხები, კოლაელები, ტიბარენები, სასპეირები, ქუთები/კვიტები, კორაქები,
ჰალიძონები/ხალიძები, ხალდეები/ქალდეები, დიქერები, ბიქერები, ძიდრიტები,
მაკრონები/მაკროკეფალები, ფასიანები, ეკრიკტიკეს მცხოვრებნი, ჰენიოხები,
სანები/ჭანები, სანიგები, ლაზეები, აფხაზები (ებზეები/ობზეები), აფსარები,
სვანები/მისიმიელები, ტუსკები, კახები, კუხები, ცხუმები, ფხოველები, ჰერები...
ძველი ბერძნული, ურარტული, ქართული და სომხური წყაროების შეჯერებით
ქართველურ ტომთა განსახლების ასეთი რუკა შეიძლება წარმოვადგინოთ:²

¹ ორიოდ წლის წინ შავშეთის რაიონის ერთ-ერთ ქართულენოვან სოფელში ჩემმა
სტუდენტმა ჰკითხა ადგილობრივ ასაკოვან კაცს, თუ როდის ეწვეოდა საქართველოს;
სტუდენტმა მკაცრი პასუხი მიიღო. დიალოგი დაახლოებით ასე წარიმართა:

- როდის გვეწვევით საქართველოში?
- რას მეკითხები?! არ იცი, რომ მე საქართველოში ვცხოვრობ! ათაღან და ბაბაღან
აქ უცხოვრია ჩუენ წინაპრებს; აქ არი ჩემი შშობლების საფლავი; აქ გავიზარდე; აქ
ყუელაფერს ქართული სახელი ჰქვია! მერე რა, რომ სახელმწიფო თურქეთია, მიწა-
წყალი საქართველოა - ქართველების საკუთარი ადგილია იმერხევი! ეს თუ არაა
საქართველო, აბა რა არის?!
- მართალი ბრძანდებით - უბასუხა შეცბუნებულმა სტუდენტმა. მე ჩავერეე:
- სტუდენტმა საქართველოს სახელმწიფო იგულისხმა...

მასპინძელი დამწვიდდა და თქვა:
- მიტხუდი, რა უნდოდა ეთქუა; მე ის არ მომწონს, რომ თქუენ მხარეში ბევრმა არ
იცის, რომ აქ ნამდვილი ქართველები ვართ, ვინც ამდენ ხანს მევიანხეთ ოჯახის ენაც
და მიწა-წყლის ენაც და სისხლიც! ჩუენ ქართველობას არც ერთი მთავრობა არ
ხედავს და სტუდენტს რას ვერჩი...

² რუკა შედგენილია ჩვენ მიერ შემდეგი წყაროებისა და ნაშრომების მიხედვით: თ.
ყაუხჩიშვილი, 1955; თ. ყაუხჩიშვილი, 1957; თ. ყაუხჩიშვილი, 1967; თ. ყაუხჩიშვილი,
1976; თ. ყაუხჩიშვილი, 1983; ს. ყაუხჩიშვილი, 1952; ა. როდოსელი, 1975; საქართველოს
ისტორიის ხარკვეები, 1970... სწვა წყაროების ანალიზისა და მსჯელობისათვის იხ.,
ტ. ფუტკარაძე, 2005, გვ. 79-159.

“საქართველოს“ მეორე მნიშვნელობასაც ორი განსხვავებული შინაარსი აქვს:

საქართველო - 9 აპრილის დამოუკიდებლობის აღდგენის აქტის საფუძველზე მსოფლიოს მიერ აღიარებული საქართველოს რესპუბლიკა 1991 წლის საზღვრებში;

საქართველო - ქართველთა მიერ დაფუძნებული მრავალსაუკუნოვანი მონარქიული წყობის სახელმწიფო, რომელიც მსოფლიოს ერთ-ერთი უდიდესი სახელმწიფო იყო XII საუკუნეში.

ძვ.წ. IV საუკუნიდან გიორგი ბრწყინვალის პერიოდის ჩათვლით საქართველოს სახელმწიფო უფრო დიდი იყო, ვიდრე ქართველთა საცხოვრისი. დღეს გაცილებით პატარაა “სახელმწიფო საქართველო“ ქართველების საცხოვრისთან შედარებით.

თანამედროვე მსოფლიოში დაახლოებით 8 მილიონი ეთნიკური ქართველი ცხოვრობს; ამათგან სულ მცირე 4 მილიონი საქართველოს სახელმწიფოს ამჟამინდელ საზღვრებს მიღმაა. საქართველოს სახელმწიფოს საზღვრებს გარეთ მცხოვრები ქართველები რამდენიმე ჯგუფად შეიძლება წარმოვადგინოთ:

ავტოქთონი ქართველები - ჰერეთის, ტაო-კლარჯეთის, ლაზეთის მკვიდრი ქართველები;

400 წლის წინ საქართველოდან ირანში დეპორტირებულ ქართველთა შთამომავლები (ისტორიული მიგრანტები). ირანში მცხოვრები ქართველების სინონიმად ნამდვილად ვერ გამოდგება შესიტყვება: “ფერეიდნელი ქართველები“, რამდენადაც ქართველთა დიდი ნაწილი სხვა პროვინციებში ცხოვრობს;

138-190 წლების წინ ოსმალეთში გადასახლებულ ქართველ მუჰაჯირთა შთამომავლები (ისტორიული მიგრანტები);

ბოლო 30 წელიწადში საქართველოდან წასული ახალი მიგრანტები. ზოგ ოფიციალურ დოკუმენტშიც კი საქართველოს ამჟამინდელ საზღვრებს მიღმა მცხოვრები ქართველები **ქართულ დიასპორად** იხსენიება. ტერმინი “დიასპორა“ (ბერძნ. *διασπορά* - “გაბნევა“) აღნიშნავს ისეთ ეთნიკურ უმცირესობას (ეთნიკურ ჯგუფს), რომელიც გადასახლდა, ცხოვრობს და მოღვაწეობს მიმღებ ქვეყანაში; ამასთან აქვს ძლიერი სენტრიმენტალური და მატერიალური კავშირები წარმოშობის ქვეყანასთან.

ვფიქრობთ, შეცდომაა, უბრალოდ, “ქართულ დიასპორად“ ჩაითვალოს: თურქეთსა და აზერბაიჯანში მცხოვრები ავტოქთონი ქართველობა; ასევე, საუკუნეების წინ ირანსა და ოსმალეთში იძულებით გადასახლებული ქართველთა შთამომავლები (გარკვეული პირობითობით, მათ შეიძლება ეწოდოთ ისტორიული დიასპორა); თანამედროვე გაგებით, დიასპორულ ორგანიზაციებს ქმნიან ახალი მიგრანტები.

ქართული ენის, როგორც ისტორიული დედაენის, სწავლების დაგეგმვის მიმართულებით, დასახელებულ ქართველთაგან პირველი სამი განსახილველია ერთ კატეგორიაში; მათი დედაენის დაცვის თვალსაზრისით სხვა რანგის აქტივობებია განსახორციელებელი იმ სახელმწიფოების ხელისუფლებებთან ერთად, რომელთა მოქალაქეებიც ეს ქართველები არიან; ახალმიგრირებული ქართველების ენობრივი უფლებების დაცვა სხვა რიგის საკითხია; კერძოდ:

ავტოქთონი ქართველებისა და ისტორიული ქართული დიასპორების ენობრივი უფლებების დაცვის უზრუნველსაყოფად გამოყენებული უნდა იქნას დაახლოებით ისეთივე სტანდარტი, რომელსაც გვთავაზობს **ევროპული ქარტია რეგიონული ან უმცირესობების ენების შესახებ³**, ხოლო ახალი მიგრანტების ენობრივი უფლებების დაცვის თემა განხილული უნდა იყოს **“რეგიონული ან უმცირესობის ენების შესახებ ჩარჩო-კონვენციის“** ფარგლებში.⁴

ენობრივი უფლებების დაცვა პირველ რიგში გულისხმობს დედაენის სწავლების ორგანიზებას. წლების მანძილზე ვსწავლობდი საზღვარგარეთ მცხოვრები ავტოქთონი ქართველებისა და ისტორიული ქართული დიასპორების წარმომადგენელთა ენობრივ კომპეტენციასა და მათთვის შექმნილ სახელმძღვანელოებს; ასევე, ჩვენ მიერ შედგენილი კითხვარების (კითხვარები იხ., სტატიის დანართში) საფუძველზე შევისწავლეთ ქართული ენის სწავლების პერსპექტივა ახალი მიგრანტებისათვის. დოკუმენტური მასალების ანალიზის საფუძველზე არსებული გამოწვევები ასე შეიძლება ჩამოვაყალიბოთ:

ქართული ენის შესწავლის აუცილებლობის გაცნობიერების პრობლემა;

ქართული ენის სწავლის სურვილის შემთხვევაში კვალიფიციური პედაგოგის პრობლემა;

³“ენის ქარტია“ მოწოდებულია, ხელი შეუწყოს **ისტორიული (ავტოქთონი) უმცირესობის** ენობრივ-კულტურული მემკვიდრეობის შენარჩუნებას; სრული ინფორმაციისათვის იხ.: ტ. ფუტკარაძე, ე. დადიანი, რ. შეროზია, 2010.

⁴ჩარჩო კონვენციით განსაზღვრულ “უმცირესობათა უფლებებში“ მოიაზრება პიროვნების **ინდივიდუალური უფლებები** და არა - მოცემული უმცირესობის ენობრივ-კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა; მსჯელობისათვის იხ.: ტ. ფუტკარაძე, ე. დადიანი, რ. შეროზია, 2010.

ქართული ენის სწავლის სურვილის შემთხვევაში A1, A2, B1 და B2 დონეების მიხედვით შექმნილი აკადემიური სახელმძღვანელოს პრობლემა; ქართული ენის სწავლის სურვილის შემთხვევაში სწავლებისათვის აუცილებელი ფართის, ინფრასტრუქტურის, სათანადო აღჭურვილობისა თუ, ზოგადად, ფინანსების პრობლემა.

მოკლედ თითოეული მიმართულების შესახებ:

ქართული ენის შესწავლის აუცილებლობის გაცნობიერების პრობლემა:

მოცემული საზოგადოების ეთნიკური იდენტობის (თვითაღქმის) მიმართულებით დიდი მნიშვნელობა ენიჭება სათანადო განათლებას (ინფორმაციას), რამდენადაც საკუთარი ფესვების ცოდნა არსებითაა ეთნიკური მეობის ფორმირების პროცესში. თვითაღქმის მიმართულებით ასევე მნიშვნელოვან როლს თამაშობს ენა, როგორც მსოფლაღქმის სისტემა და მოცემული სოციუმის ენობრივი ისტორია.

სოციუმის (ეთნიკური ჯგუფის, ერის) ენობრივ ისტორიასა თუ მოცემულ აწმყოში სწავლების პროცესში შეიძლება გამოიყოს ხუთი მნიშვნელოვანი წახნაგი:

საოჯახო ენა (უმწერლობო ენა, დიალექტი/ყარგონი...);

დაწყებითი განათლების ენა;

აკადემიური განათლებისა და კულტურის ენა/ენები;

საქმისწარმოების ენა (სახელმწიფო ენა);

ღვთისმსახურების ენა.

არის შემთხვევა, როდესაც ხუთივე წახნაგით სხვადასხვა ენაა გამოყენებული და პირიქით: ხუთივე დონეზე ერთი და იგივე ენა გამოიყენება.

საქართველოს ამჟამინდელ საზღვრებს მიღმა მცხოვრებ ქართველთა ნაწილი იბრძვის რა ახალ საზოგადოებაში ადაპტაციისათვის, არსებითად თვლის სახელმწიფო ენის შესწავლას, რის გამოც ყველგან არის ტენდენცია, რომ ოჯახშიც კი მშობელმა ილაპარაკოს მოცემული სახელმწიფოს სახელმწიფო ენაზე და არა - ისტორიულ დედაენაზე; არაიშვიათად, ფსიქოლოგების რჩევასაც ითვალისწინებენ: დაწყებითი განათლების მიღების პროცესში მოზარდს უჭირს ორი ენის ათვისება და ფსიქოლოგიური პრობლემები ექმნება. შესაბამისად, მაგ., რუსეთში, საბერძნეთსა თუ ამერიკაში ბავშვის საოჯახო ენა, პირველდაწყებითი განათლების ენა, აკადემიური განათლების ენა, კულტურის ენა, საქმისწარმოების ენა და ღვთისმსახურების ენა, ხშირ შემთხვევაში, არის მოცემული სახელმწიფო ენა (შდრ.: თურქეთსა და ირანში ღვთისმსახურების ენა იქნება არაბული).

საზღვარგარეთ არაიშვიათად შემხვედრია ისეთი ქართულენოვანი ოჯახებიც, სადაც ოჯახში ქართულად საუბრობენ, პირველდაწყებითი და შემდგომი განათლება კი სახელმწიფო ენით ხორციელდება. ერთ-ერთი მთავარი მიზეზი, რის გამოც ქართველი (თუ სხვა ეროვნების) მშობლები უარს ამბობენ დედაენის სწავლებაზე, არის უცხო ქვეყანაში ქართული ენის ცოდნის ყოველდღიურ პრაქტიკაში გამოუყენებლობა და

ნაკლებსარგებლიანობა; მაგ., თურქეთის მოქალაქე ქართველს დასაქმებისათვის უფრო გამოადგება თურქული, ინგლისური, ფრანგული და სხვა მრავალრიცხოვანი ხალხების ენები. ბუნებრივია, ამგვარი რეალობა დიდი საფრთხის ქვეშ აყენებს საზღვარგარეთ ქართული ენის, როგორც დედაენის სწავლებას.

დედაენის (შე)სწავლის სირთულის პროპორციულად სერიოზული საფრთხე ემუქრება ქართველთა ეთნიკურ იდენტობასაც; გამომდინარე აქედან, აუცილებელია, საქართველოს სახელმწიფომ ორგანიზება გაუწიოს უცხო ქვეყნებში მცხოვრები ქართველობისათვის ქართული კულტურისა და ხელოვნების ისტორიის გაცნობას, რომ მოცემული სუბიექტისათვის ქართველობა გახდეს საინტერესო. ასეთ შემთხვევაში გაჩნდება სერიოზული მოტივაცია, შესწავლილ იქნას ქართული ენა, როგორც დედაენა; პარალელურად, ქართული ენის შემსწავლელს უნდა მიეწოდოს ქართული ენის ისტორია (რამდენადაც, ჩვენს შემთხვევაში, ენობრივი და ეთნოკულტურული ისტორია ერთმანეთს მოიცავს).

სამწუხაროდ, ამ მიმართულებით არ არსებობს სახელმწიფო სტრატეგია; მეტიც, **ორმაგი მოქალაქეობის მიღების სრულიად გაურკვეველი პრინციპები საზღვარგარეთ მცხოვრებ უფრო და უფრო მეტ ეთნიკურ ქართველს უკარგავს ხალისს, ისწავლოს ისტორიული დედაენა.** ვფიქრობ, ხელისუფლებამ და აკადემიურმა წრეებმა ერთობლივად დროულად უნდა შეიმუშაონ ისეთი კონცეფცია, რომელიც ხელს შეუწყობს უცხოეთში ქართული ცნობიერების მქონე პიროვნებების აღზრდასა თუ გადარჩენას.

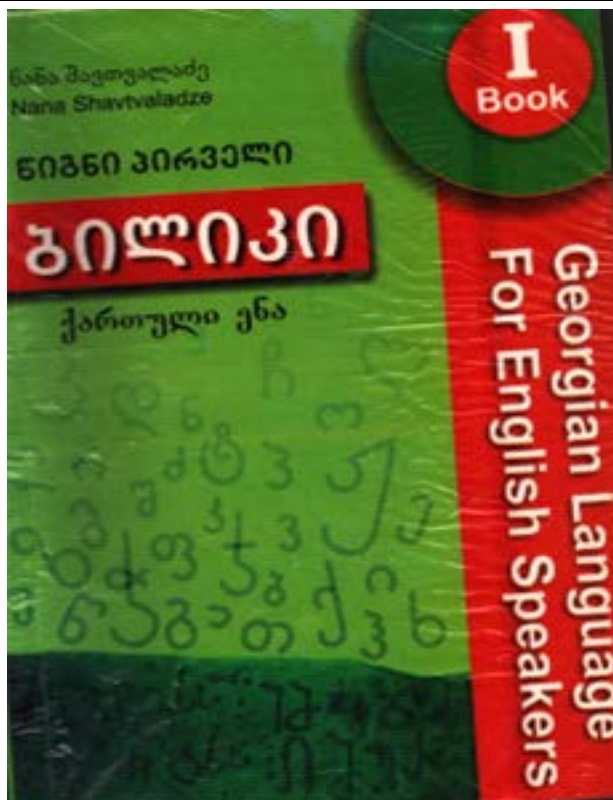
კვალიფიციური პედაგოგის პრობლემა:

უცხოეთში მცხოვრებ ქართველებთან 25-წლიანი ინტენსიური ურთიერთობისა და საქართველოს დიასპორის სამინისტროსთან (/საპარლამენტო კომიტეტთან) რამდენიმეწლიანი თანამშრომლობის საფუძველზე შემიძლია დანამდვილებით ვთქვა, რომ ავტოქთონი ქართველებითა და ისტორიული მიგრანტი ქართველებით დასახლებულ სოფლებსა თუ ქალაქებში დღემდე არც ერთი კვალიფიციური პედაგოგი არ მუშაობს. ახალი მიგრანტების დიასპორულ ორგანიზაციებში ოდნავ უკეთესი ვითარებაა, რამდენადაც, ემიგრაციაში წასულ პედაგოგთაგან მხოლოდ რამდენიმე თუა დაკავებული ქართული ენის სწავლებით.

A1, A2, B1 და B2 დონეების მიხედვით შექმნილი აკადემიური სახელმძღვანელოს პრობლემა:

საქართველოს განათლების სამინისტროს ენის სამმართველოს მიერ (ხელმძღვანელი მარია ოძელი) მალე დასრულდება ოთხდონიანი ელექტრონული სახელმძღვანელო “ადმარტი” (“ქართული, როგორც უცხო ენა”),⁵ რომელიც ორიენტირებული არ არის უცხოეთში მცხოვრებ ქართველებზე; მსგავსი მიზანდასახულობისაა სხვა სახელმძღვანელოც: “ბილიკი”:

⁵ http://geofl.ge/#!/page_home

დასახელებული სახელმძღვანელოების ავტორებმა დიდი საქმე გააკეთეს, თუმცა ავტორების სამიზნე ჯგუფი არ ყოფილა საზღვარგარეთ მცხოვრები ქართველები.

აღნიშნავ ორ არსებით მომენტსაც:

ქართული ენა აგლუტინაციური ტიპის ენაა და უმჯობესია, მეტი აქცენტი გაკეთდეს სახელური და ზმნური პარადიგმების წესებზე; ასევე, ყურადღება გამახვილდეს ქართული ენის ბუნების შესაბამის გრამატიკულ კატეგორიებზე;

თანამედროვე სახელმძღვანელო მდიდარი უნდა იყოს ვიდეოგაკვეთილებით, ვიდეოსიუჟეტებით, ვიდეოდიალოგებითა და მრავალფეროვანი ელექტრონული ტესტებით.

სწავლებისათვის აუცილებელი ფართის, ინფრასტრუქტურის, სათანადო აღჭურვილობისა თუ, ზოგადად, ფინანსების პრობლემა:

ჩემი ინფორმაციით, ქართველთა თითქმის ყველა ჯგუფს, რომელიც საზღვარგარეთ სწავლობს ქართულ ენას, აქვს ფინანსური პრობლემები (დიასპორული ორგანიზაციების შეხვედრაზე მხოლოდ უკრაინის წარმომადგენელმა განაცხადა, რომ სწავლების დაფინანსება არ უჭირთ), შესაბამისად, არასაკმარისია ინფრასტრუქტურა და სასწავლო აღჭურვილობა. ამ მიმართულებითაც აუცილებელია საქართველოს მთავრობის მხარდაჭერა (როგორც ამას აკეთებენ სხვა ქვეყნების ხელისუფლებები).

ახლა მოკლედ შევეხებით ირანსა და თურქეთში ქართული ენის სწავლების საკითხებს.

ირანი:

ირანში ამჟამად ცხოვრობს 50 000-მდე ქართველი, რომელიც ქართულად საუბრობს; თუმცა, რამდენიმე წლის წინ საქართველოში სტუმრად მყოფმა ირანის პარლამენტის ქართველმა დეპუტატმა მუჰამად ალი ასპანანმა (ფანიაშვილმა) გაცილებით დიდი ციფრი დაასახელა: 300 000 ქართველი.

ამჟამად მხოლოდ ოთხი ჯგუფი სწავლობს ქართულს:

ფერეიდუნშაჰრში, რუჰულა სეფიანის ხელმძღვანელობით, დაახლოებით 30 კაცამდე;

ისპაჰანში, სოსო მიქელაძის ხელმძღვანელობით, დაახლოებით 60 კაცამდე (სოსო მიქელანმა თავისი სახელმძღვანელოც კი მოამზადა);

ფულდშაჰრში (ისპაჰანიდან 30 კმ.), ჰამიდ გუგუნანის ხელმძღვანელობით, დაახლოებით 35 კაცი;

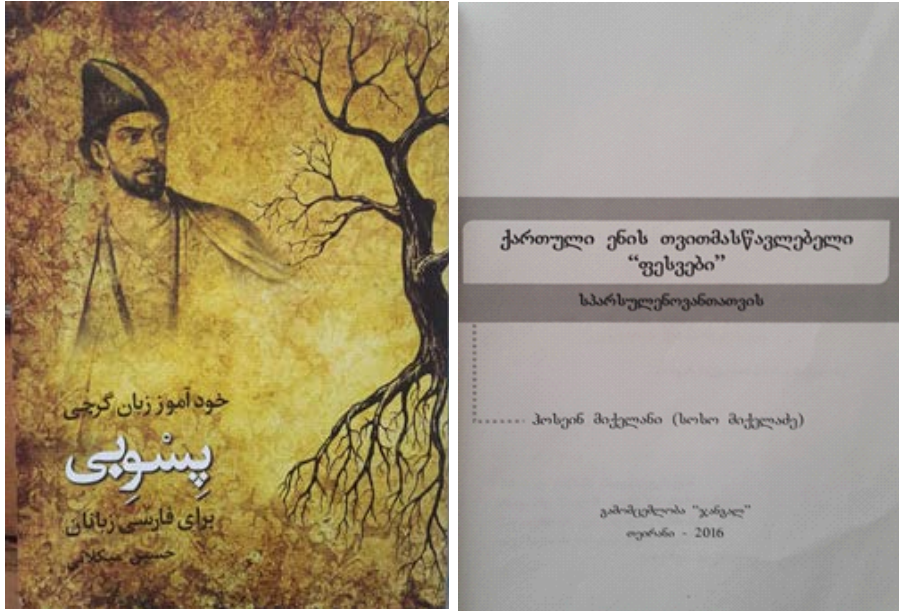
თეირანში, ამინ ნაგელიანის ხელმძღვანელობით, დაახლოებით 30 კაცამდე.

დასახელებულ არც ერთ მასწავლებელს არა აქვს ქართული ენის მიმართულებით სპეციალური განათლება; არა აქვთ საჭირო სახელმძღვანელოები, მაგრამ მაინც წარმატებულად საქმიანობენ. საიდ მულიანის მიერ შექმნილი სახელმძღვანელო და სოსო მიქელანის სახელმძღვანელო ამ მიმართულებით მხოლოდ კარგ დასაწყისად შეიძლება ჩაითვალოს.

საიდ მულიანის მიერ შექმნილი სახელმძღვანელო:

- სოსო მიქელანის მიერ შედგენილი სახელმძღვანელო:

თურქეთი:

თურქეთის ხელისუფლებამ ახლახან მიიღო დადგენილება, რომ სკოლებში არჩევით საგნად შეიტანოს “ცოცხალი ენების და დიალექტების” კურსი. ჩანს, თურქეთის ხელისუფლებამ ევროსაბჭოს მოთხოვნების შესაბამისად მიიღო ეს გადაწყვეტილება; ამ გზით ხდება საფრთხის წინაშე მყოფ ენობრივ ერთეულებზე ზრუნვა - არათურქული ენობრივი სამყაროს სტიმულირება...

ამ პროექტის ფარგლებში საშუალო სკოლის V-VII კლასებში არჩევით საგნად შეტანილია ქართული ენა; ამჟამად ქართული ენა არჩეულია მხოლოდ მურღულის საშუალო სკოლაში ფათიჰ მეიდან ცვარიდის (Fatih Meydan Tsvaridze) აქტიურობით (რომელიც ასწავლის ქართულს). ქართული ენა, როგორც არჩევითი საგანი, მხოლოდ ორი წლის (2015-2016 წწ.) მანძილზე იყო არჩეული საქარის გუბერნიის, გეივეს რაიონის სოფელ ნურიოსმანიეში; მასწავლებელი იყო მუსტაფა ქოლათი (კოლათაშვილი); კლასში 24 მოსწავლემდე იყო.

თურქეთის სკოლებში ქართული ენის არჩევის პერსპექტივას ამცირებს ის, რომ ადგილობრივი ენა თუ დიალექტი რელიგიური საგნების ალტერნატივაა. აქვე აღვნიშნავთ, რომ თურქული კანონმდებლობით, სკოლაში მასწავლებლობა არ შეუძლია პირს, რომელიც არ არის თურქეთის მოქალაქე; ამჟამად თურქეთის არც ერთი მოქალაქე არ არის ქართული ენის კვალიფიცირებული მასწავლებელი; შესაბამისად, სერიოზული პრობლემა შეექმნება ყველას, ვინც მოისურვებს ქართული ენის შესწავლას.

საშუალო სკოლის გარდა, ქართული ენის სწავლება ნებადართულია ე.წ. საზოგადოებრივი კურსების ფორმატით; კერძოდ, ქალაქის მერიასთან შეიძლება დაფუძნდეს სასწავლო კურსები, რომელსაც ადგილობრივი ხელისუფლება დააფინანსებს. მუნიციპალიტეტის მიერ დაფინანსებული ასეთი კურსები ერეკლე დავითაძის (ერდოგან შენოლის) აქტიურობით ფუნქციონირებდა (და ახლაც ფუნქციონირებს) საქარიაში, სადაც სწავლება მიმდინარეობდა კვირაში ერთ დღეს (გასულ წლებში მასწავლებლები იყვნენ თურქეთის მოქალაქე მედიკა თავდგირიძე და დუზჯეს უნივერსიტეტის საქართველოდან მიწვეული მასწავლებლები). ახლა ამ კურსებს გაუძღვება მესუთ ქოჩაქი, რომელმაც დაამთავრა დუზჯეს უნივერსიტეტი.

რამდენიმე წლის წინ “დუზჯეს ქართული კულტურის ასოციაციის” აქტიურობით სასწავლო კურსები გაიხსნა ქალაქ დუზჯეში. აქვე ასოციაციის მოწვევით კვირაში ორჯერ მსურველებს ქართულ ხალხურ სიმღერებსა და ქართულ მუსიკალურ საკრავებზე (დოლი, ფანდური, სალამური) დაკვრას ასწავლის სტამბოლის ქართული ხელოვნების სახლის ხელმძღვანელი **მაესტრო იბერია ოზგან მელაშვილი**. ასოციაციის დაფინანსებით ტარდებოდა ქართული ხალხური ცეკვის გაკვეთილებიც. თვეში ერთხელ ტრადიციად იქცა “ქართული სამზარეულოს დღე“, კერძოდ: ასოციაციაში იკრიბებიან ქართველები და ადგილზე ამზადებენ მათთვის ტრადიციულ ქართულ კერძებს: ფხალობოს, მალახთოს, მჭადს, ხაჭაპურს; დუზჯეს უნივერსიტეტის დოცენტი მაკა სალია ქართული ენის სწავლებასთან ერთად აქაურებს ქართულ მენიუსაც უმრავალფეროვნებს: ასწავლა ელარჯი, გეგუალია და სხვ.; 2017 წლიდან ქართული ენის სწავლებას დუზჯეს უნივერსიტეტის მაგისტრატურის პროგრამის სტუდენტები გაუძღვებიან.

სტამბოლში ბოლო წლებში ფუნქციონირებდა და ახლაც იგეგმება სამი ფასიანი კურსები:

სტამბოლის სეფაქოს რაიონში “ქართული კულტურის ცენტრისა” და “შავშეთის კულტურის ასოციაციის” დახმარებით ფუნქციონირებდა სასწავლო კურსები, რომელსაც აფინანსებდნენ გალიფ აიღინი და სეზენ გონეჩი; აქ სწავლობდა 25 მოსწავლე. მასწავლებელი იყო ნატალია დვალი. “ახლა კი ქართული კულტურის ცენტრის” ორგანიზებით ბაჰჩელიველერში არსებობს ქართული ენის კურსები; სწავლებას უძღვება ნატალია დვალი.

ქადიქოიში, ქართული ხელოვნების სახლში არსებულ კურსებზე მასწავლებელია თამარ თევდორაძე.

ქართულ ენას სწავლობენ, ასევე, სტამბოლის “ქართული კულტურის სახლში”.

უახლოეს პერიოდში იგეგმება სასწავლო კურსები გაიხსნას ინეგოლში; მრავალრიცხოვანი ქათული დიასპორის ამ არეალში - ინეგოლში.

გასულ წლებში ქართული ისწავლებოდა ბურსას რეგიონის ქალაქ ორჰანგაზში; მასწავლებელი - ბაჩანა სტურუა (ამჟამად რომში სწავლობს; სწავლება შეჩერებულია).

ქართული ენის კურსები გაიხსნა ქოჯაელის პროვინციის გოლჯუკის რაიონში. კურსები ფინანსდება ქოჯაელის მერიის მიერ; მასწავლებელი - მაია წიკლაური.

ამჟამად ქართული ენა ისწავლება, ასევე, ყარსის (მაია მესხიძე), არტანისა (პროფ. როინ ყავრელიშვილი) და რიზეს (დოქტ. ჰარუნ ჩიმქე, დოქტ. რუსუდან სალინაძე, დოქტ. მაია კიკვაძე) უნივერსიტეტებში.

ამჟამად, რომ თურქეთში დიდი დაინტერესებაა, ისწავლონ ქართული ენა; რეალურად არსებობს სერიოზული შესაძლებლობა, თურქეთის მოქალაქე, ქართული წარმომავლობის მრავალმა პიროვნებამ დაიბრუნოს **ენობრივ-ეთნიკური იდენტობა**. აქვე ერთი ფაქტიც: თურქეთში მილიონობით ქართველი ცხოვრობს; ქართულ ენას ცოტა სწავლობს, რამდენადაც **ქართული ენის შესწავლის პრაქტიკული საჭიროება არ აქვთ**; სამწუხაროდ, ბევრმა არ იცის, რომ **დედაენის შესწავლა დიდ ღირსებას შეჰმატებს მათ მეობას** (ამ მიმართულებით წინ კიდევ ბევრი სამუშაოა გასაწევი).

რუსეთში არსებულ მსგავს ცენტრებზე ინფორმაცია ნაკლებად გვაქვს; რამდენადაც ჩემთვისაა ცნობილი, სანტ-პეტერბურგში ქართული ენის სწავლებას ხელს უწყობს **ბ-ნი ავთანდილ ბუთხაშვილი**; ლომონოსოვის უნივერსიტეტში კი ქართულ ენას ასწავლის **ქ-ნი ლია ბაშალეიშვილი**. ქართული ენის სწავლებისათვის პლასტუნკაში ზრუნავს **ბ-ნი რაულ ჭინჭარაძე**.

მსოფლიოს სხვა ქვეყნებში ქართულენოვან მართლმადიდებლურ ეკლესიებთან არსებობს საკვირაო სკოლები. ქართული ენა, როგორც არჩევითი საგანი, ისწავლება, აგრეთვე, ევროპისა და ამერიკის ზოგი უნივერსიტეტში; მაგ., .საფრანგეთში ქართული ენა ისწავლება პარიზის აღმოსავლურ ენათა და ცივილიზაციათა ნაციონალურ ინსტიტუტში...

აქვე აღვნიშნავთ:

საზღვარგარეთ ქართული ენის სწავლებაში არსებული პრობლემების, ასევე, სწავლების მეთოდოლოგიის, სასწავლო პროგრამების, სახელმძღვანელოებისა თუ სხვა სახის სასწავლო მასალების მომზადება-შერჩევის მიმართულებით გამოცდილების გაზიარების მიზნით, საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ქართული უნივერსიტეტის ქართველოლოგიის ცენტრმა 2014 წლის 11-12 აპრილს ჩატარა საერთაშორისო კონფერენცია თემაზე: **“ქართული სალიტერატურო ენის სწავლება საქართველოს ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებისა და სხვა ქვეყნების მოქალაქეთათვის: შედეგები, პრობლემები, პერსპექტივები”**. გამოიკვეთა რამდენიმე კონკრეტული საკითხი; კერძოდ:

უმჯობესია ერთენოვანი თუ ორენოვანი სწავლების მოდელი? ზოგი სპეციალისტი მხარს უჭერს საკვირაო სკოლებში ორენოვან სწავლებას;

სწავლების საწყის ეტაპზე უმჯობესი ხომ არ იქნება სიმღერით სწავლება?

ინტერნეტსწავლების აქტუალურობიდან გამომდინარე, ინტერაქტიული ვებგვერდების შექმნის აუცილებლობა;

სხვადასხვა ქვეყანაში ქართული ენის სწავლების კოორდინირება თბილისიდან (რომ მოხდეს გამოცდილების ინტენსიური გაზიარება) და სხვ.

კონკრეტულად ჩვენს საკონფერენციო მოხსენებაში აღვნიშნეთ, რომ, პირველ რიგში, აუცილებელია, შეიქმნას ისეთი ახალი სახელმძღვანელო, რომელშიც:

წარმოჩენილი იქნება ქართული ენის ზმნის თავისებურებები (გვერდი არ აევლება ფორმათა სიმრავლეს); ახლებურად ჩამოყალიბდება ზმნური ფორმაწარმოების წესები და თანდათანობით მიეწოდება მოსწავლეს; ზოგადად, გათვალისწინებული იქნება ქართული ენის ბუნება;

ქართული ენის სახელის პარადიგმაში გამიჯნული იქნება ცალკე მდგომი თანდებულები და ბრუნვის ნიშანთან შერწყმული “თანდებულები”;

სასწავლი მასალა და პრაქტიკული სამუშაოები ორიენტირებული იქნება თანამედროვე ტექნოლოგიებსა და სწავლების ახალ მეთოდებზე;

ლექსიკა და ფრაზეოლოგია დამუშავდება ინტერნეტრესურსების საფუძველზე;

ყველა სასწავლო ტექსტი მოსწავლეს მიეწოდება ვიდეოდიდიალოგის სახითაც და სხვ.

ასეთი ახალი სახელმძღვანელოს შექმნის მიზნით, ჩვენ, ბ-ნ ზაზა ბაღდავაძესთან ერთად შევქმენით “**ქართველთა დედაენის საერთაშორისო ფონდი**“, რომლის მიზანია ჯერ ერთენოვანი სახელმძღვანელოს, შემდეგ კი მის ბაზაზე ოთხი (ქართულ-თურქული, ქართულ-რუსული, ქართულ-სპარსული, ქართულ-ინგლისური) ორენოვანი სახელმძღვანელოს შექმნა: ახალი ორენოვანი სახელმძღვანელო უნდა ადაპტირდეს იმ სახელმწიფოს ენისა და კულტურის მიხედვით, სადაც მოცემული ჯგუფის ქართველები ცხოვრობენ. სახელმძღვანელოები ორიენტირებული იქნება საერთაშორისო სტანდარტებზე; იგულისხმება სწავლების ორი ძირითადი დონე:

A - ენის ელემენტარული ფლობა,

B - მომხმარებლის დონეზე ენის კარგი ფლობა.

თითოეულ მათგანში ორ-ორი ქვედონე გამოიყოფა:

A1 - გასაღები; A2 - საფუძველი; B1 - ზღვრული; B2 - ზღვრული განვითარებული.

მესამე - C დონე - სპეციალისტის დონეზე ენის თავისუფალი ფლობა (C1 - მაღალი; C2 - სრულყოფილი) უმაღლესი სასწავლებლის კომპეტენციაა.

შდრ., თითოეული დონის სახელმძღვანელოს კომპეტენციები (ძირითადი სქემა მოამზადა ქ-მა მარია ოძელმა; ქვემოთ წარმოვადგენთ ჩვენ მიერ ტრანსფორმირებულ ვარიანტს¹):

A1 დონე:

მოსმენა: მოსწავლეს შეუძლია ნასწავლი სიტყვებისა და მარტივი ფრაზების გაგება; თანხმობისა სამეულებში ასხვავებს მკვეთრ ხშულებსა და შესაბამისი ლოკალური რიგის ყრუ ფშვინვიერებს. შეუძლია გაარჩიოს კბილბაგისმიერი ვ და წყვილბაგისმიერი ვ.

კითხვა: მოსწავლეს შესწავლილი აქვს ყველა ასონიშანი, შესაბამისად, თავისუფლად შეუძლია კითხვა.

ლაპარაკი: მსმენელს შეუძლია ნასწავლი სიტყვებისა და მარტივი ფრაზების გამოყენება ყოფითი საჭიროებების მიხედვით (ელემენტალური კომუნიკაცია); წარმოთქვამს ყ-ს; ცდილობს, სწორად წარმოთქვას

¹მ. ოძელი, ქართველოლოგიის აქტუალური პრობლემები, ... (ამას დავაზუსტებ!)

თანხმოვანთკომპლექსები. საუბრისას შეუძლია გამოიყენოს ამ დონით გათვალისწინებული ზმნების პირის ფორმები აწმყოსა და წარსულ დროში.

წერა: მსმენელი წერს ყველა ასოს; ნელი კარნახის შემთხვევაში შეუძლია ჩაწეროს ტექსტი.

A2 დონე:

მოსმენა: მსმენელს შეუძლია ამ დონეზე ნასწავლი სიტყვებისა და წინადადებების გაგება;

კითხვა: მსმენელს შეუძლია ადაპტირებული ტექსტის კითხვა და გააზრება;

ლაპარაკი: მსმენელს შეუძლია ნასწავლი სიტყვებისა და მარტივი წინადადებებით საკუთარი თავის წარდგენა და თემატურ საუბრებში (აერობორტი, სადგური, ბაზარი, მაღაზია, პროფესია, გეოგრაფია...) მონაწილეობა; საკუთარი გარემოს მარტივი ასპექტებისა და მარტივი საჭიროებების გადმოცემა. ძირითადად სწორად წარმოთქვამს თანხმოვანთკომპლექსებს. საუბრისას შეუძლია, გამოიყენოს ამ დონით გათვალისწინებული ზმნების ძირითადი მწკრივების ფორმები შესაბამისი პირის ფორმების ჩათვლით.

წერა: კარნახით შეუძლია ყველა სახის ტექსტის ჩაწერა; შეუძლია მცირეოდენი შეცდომებით დაწეროს საკუთარი მარტივი ტექსტები ნაცნობი თემების გარშემო.

B1 დონე:

მოსმენა: შეუძლია ძირითადი საკითხების შესახებ სხვისი საუბრის გაგება ნაცნობი თემატიკის ირგვლივ, როგორებიცაა: სამუშაო, სკოლა, თავისუფალი დრო და სხვ.

კითხვა: კითხულობს მხატვრულ ლიტერატურას; ტექსტს საკუთარი პროფესიის მიხედვით;

ლაპარაკი: შეუძლია ძირითადი საკომუნიკაციო სიტუაციების დაძლევა და კონკრეტული გამოცდილების, ოცნებების, იმედებისა და ამბიციების გაზიარება მათი მარტივი დასაბუთებით. სწორად წარმოთქვამს თანხმოვანთკომპლექსებს. საუბრისას შეუძლია გამოიყენოს ამ დონით გათვალისწინებული ზმნების ყველა მწკრივის ფორმები შესაბამისი პირის ფორმების ჩათვლით.

წერა: შეუძლია მინიმალური გრამატიკული და ლექსიკურ-სტილისტური შეცდომებით დაწეროს ტექსტი ნაცნობი თემების გარშემო.

B2 დონე:

მოსმენა: შეუძლია მოსმენით გაიგოს სხვადასხვა თემებზე შედგენილი კომპლექსური ტექსტების დედააზრი, მათ შორის - საკუთარი სპეციალობის ირგვლივაც;

კითხვა: შეუძლია კონკრეტულ და აბსტრაქტულ თემებზე შედგენილი კომპლექსური ტექსტების წაკითხვა და გააზრება;

ლაპარაკი: შეუძლია ენის მატარებელთან სპონტანური დაუგეგმავი ინტერაქცია ენის შეუფერხებელი ფლობის გარკვეული ხარისხით; შეუძლია გარკვევით, დეტალურად ილაპარაკოს მთელ რიგ საკითხებზე დადებითი და უარყოფითი მხარეების მიმოხილვით. საუბრისას შეუძლია გამოიყენოს

ამ დონით გათვალისწინებული ზმნების ძირითადი ყალიბების ყველა მწკრივის ფორმები შესაბამისი პირის ფორმების ჩათვლით.

წერა: შეუძლია სხვადასხვა თემებზე მინიმალური გრამატიკული შეცდომებით დაწეროს კომპლექსური ტექსტები.

დასასრულს, კიდევ ერთხელ აღვნიშნავ:

საზღვარგარეთ მცხოვრებ ქართველთათვის დედაენის სწავლება ენობრივ-ეთნიკური იდენტობის შენარჩუნების ერთადერთი გზაა; რეალურად არსებობს სერიოზული შესაძლებლობა, ქართული წარმომავლობის მრავალმა პიროვნებამ - სხვა ქვეყნების ბევრმა მოქალაქემ - დაიბრუნოს **ენობრივ-ეთნიკური იდენტობა: მათ ქართული ენის შესწავლის პრაქტიკული საჭიროება შეიძლება არ აქვთ, მაგრამ დედაენის შესწავლა და მისი საშუალებით მრავალსაუკუნოვანი ქართული სამწიგნობრო კულტურის გაცნობიერება დიდ ღირსებას შეჰმატებს მათ მეობას.**

საზღვარგარეთ მცხოვრები ქართველებისათვის სერიოზულად თუ არ დაიგეგმება ქართული ენის სწავლება, უახლოეს მომავალში სრული ასიმილირება ელის მილიონობით ქართველს.

TARIEL PUTKARADZE
**TEACHING GEORGIAN LANGUAGE TO GEORGIANS LIVING
ABROAD AT PRESENT MOST NEW PROBLEMS**

Approximately four million Georgians living across the present day borders of Georgia nowadays. They can be represented in several groups:

- Autochthon Georgians in Turkey and Azerbaijan (Tao-Klarjeti, Lazeti, Saingilo);
- Descendants of Georgians deported in Iran (Phereidan, Ispahan) 400 years ago
- Descendants of Georgian Muhajirs exiled in Turkey 150 years ago
- Migrant Georgians left the country in 20s and 90s of 20th century.

From above mentioned Georgians first three groups should be analysed in one category; Preserving their mother tongue (teaching, functioning...) should be conducted by governments of the states where they belong as citizens; of course Georgian side should take part in organizing Georgian language teaching (guide books, teachers ...).

Defending linguistic rights for Georgians newly migrated in Europe, USA and Asia is the prerogative of receiving countries; first of all Georgia should be interested in teaching Georgian language to them.

According to present day data, there are many reasons why learning Georgian language is problematic for all four groups, due to this fact it the urgent problem for Georgia to publish modern guide book of Georgian language for millions of Georgians living in different states, which will consider the nature of Georgian language, in particular real paradigm of noun and verb existing nowadays. Besides, new guide book should be adapted to the language and culture where the given groups live. Besides publishing guide book, it's necessary to launch a strong web page for distance learning and plan the training for teachers.

For Georgians living abroad, teaching mother tongue is the only way to retain linguistic-ethnic identity; otherwise millions of Georgians face the threat of full assimilation in the nearest future.

Concerning legal status teaching Georgian abroad should be reviewed in several dimensions:

1. Teaching Georgian as mother tongue to autochthon Georgians living across the present day borders of Georgia nowadays (considering them as the representatives of diaspora won't be the precise qualification).

2. Teaching Georgian as mother tongue to descendants of Georgians also for descendants of Muhajirs exiled in Iran long time ago; particularly in Pereidan, Mazandaran, Pars, Ispahan and Khuzistan, also in middle Turkey (Adapazar, Bursa-Inegol, Amasia, Samsun-Patsa, Gonen, Ankara, Istanbul ...).

Teaching Georgian as a mother tongue to the representatives of new diasporas. Receiving country has no liability to teach mother tongue (USA, Greece, France ...), however for Georgians included in first and second groups - Autochthon Georgians and Muhajir descendants , or Georgians deported in Iran 400 hundred years ago - according to international standards relevant states have certain responsibility to teach Georgian language.

დანართი 1

**კითხვარი
ქართველთა დიასპორული ორგანიზაციებისათვის**

1. კითხვარის შემვსების სახელი და გვარი -----
2. კითხვარის შემვსების თანამდებობა დიასპორულ ორგანიზაციაში -----
3. დიასპორული ორგანიზაციის მასპინძელი ქვეყნის დასახელება -----
4. დიასპორული ორგანიზაციის იურიდიული დასახელება, მისამართი, ელექტრონული ფოსტა, ტელეფონი-----
5. დიასპორული ორგანიზაციის საკონტაქტო პირის ელექტრონული ფოსტა, ტელეფონი-----
6. დიასპორული ორგანიზაციის რეგისტრირებულ წევრთა რაოდენობა-----
7. დიასპორული ორგანიზაციის ფაქტობრივ წევრთა რაოდენობა-----
8. დიასპორული ორგანიზაციის მასპინძელი ქვეყნის სახელმწიფო ენა/ენები----
9. ზოგადი ინფორმაცია დიასპორულ ორგანიზაციასთან არსებული სკოლებისა და მასპინძელ ქვეყანაში არსებული სხვა ქართული სკოლების შესახებ (თუკი რომელიმე საკითხის შესახებ ინფორმაციას არ ფლობთ, დაწერეთ ტირე).

სკოლის დასახელება	სკოლის სტატუსი /საკვირაო, კერძო, სახელმწიფო/ მისამართი, ელფოსტა	სკოლაში საკონტაქტო პირის სახელი, გვარი, ელფოსტა, ტელეფონი

10. კონკრეტული ინფორმაცია დიასპორულ ორგანიზაციასთან არსებული სკოლის შესახებ (თუკი რომელიმე საკითხის შესახებ ინფორმაციას არ ფლობთ, დაწერეთ ტირე).

შენიშვნა: თუკი დიასპორასთან არსებობს ერთზე მეტი სკოლა, ქვემოთ წარმოდგენილი ცხრილი დააკოპირეთ, აქვე ჩასვით და შეავსეთ.

სკოლის სრული დასახელება:	
სკოლის მისამართი, ტელეფონი, ელფოსტა	
სკოლის სამართლებრივი სტატუსი	
სკოლის საკონტაქტო პირის სახელი და გვარი, ტელეფონი, ელფოსტა	
სკოლის ფართი	
ქართული ენის მასწავლებელთა რაოდენობა	
ქართული ენის მასწავლებელთა განათლება	
ქართული ენის მასწავლებელთა ხელფასის წყარო	
სკოლაში ქართული ენის მსმენელთა რაოდენობა	
ქართული ენის მსმენელთა ასაკი	
ქართული ენის მსმენელთა ისტორიული დედაენა	
ქართული ენის მსმენელთა სალაპარაკო ენა	
სკოლაში გამოყენებული სახელმძღვანელოები (სახელმძღვანელოს დასახელება, ავტორი, გამოცემის წელი, გამომცემლობა)	
სკოლაში გამოყენებული ძირითადი სახელმძღვანელოს სულ მცირე სამი ღირსება	
სკოლაში გამოყენებული ძირითადი სახელმძღვანელოს სულ მცირე სამი ნაკლი	

11. ქართული ენის სწავლის მსურველნი, რომლებიც დიასპორულ ორგანიზაციასთან არსებულ სკოლაში არ დადიან (ანდა, თუკი ასეთი სკოლა არ არსებობს), სად სწავლობენ ქართულ ენას? (თითოეულ პასუხს მიუწერეთ მიახლოებითი პროცენტული მაჩვენებელი; საჭიროების შემთხვევაში დაამატეთ სხვა პასუხი):

- ქართულენოვან ეკლესიასთან არსებულ საკვირაო სკოლაში
- კათოლიკურ ეკლესიასთან არსებულ ქართულენოვან სკოლაში
- მუსლიმანურ სამლოცველოსთან არსებულ სკოლაში
- კერძო სკოლაში
- კერძო მასწავლებელთან
- მასპინძელი ქვეყნის სახელმწიფო სკოლაში (როგორც არჩევით ენას)
- სახლში ინტერაქტიული ვებგვერდის საშუალებით
- სახლში სტატიკური ვებგვერდის საშუალებით
- სხვადასხვა ინტერნეტ რესურსებით

- სახლში დამოუკიდებლად (მშობლების დახმარებით)
- არსად!
- _____

12. თქვენს მასპინძელ ქვეყანაში მცხოვრები ქართველები სად სწავლობენ ქართულ ენას? (თითოეულ პასუხს მიუწერეთ მიახლოებითი პროცენტული მაჩვენებელი; საჭიროების შემთხვევაში დაამატეთ სხვა პასუხი):

- დიასპორულ ორგანიზაციასთან არსებულ სკოლაში
- ქართულენოვან მართლმადიდებლურ ეკლესიასთან არსებულ საკვირაო სკოლაში
- კათოლიკურ ეკლესიასთან არსებულ ქართულენოვან სკოლაში
- მუსლიმანურ სამლოცველოსთან არსებულ სკოლაში
- სხვა რელიგიურ სამლოცველოსთან არსებულ სკოლაში
- კერძო სკოლაში
- კერძო მასწავლებელთან
- მასპინძელი ქვეყნის სახელმწიფო სკოლაში (როგორც არჩევით ენას)
- სახლში ინტერაქტიული ვებგვერდის საშუალებით
- სახლში სტატიკური ვებგვერდის საშუალებით
- სხვადასხვა ინტერნეტ რესურსებით
- სახლში დამოუკიდებლად (მშობლების დახმარებით)
- არსად!
- _____

13. დაასახელეთ სამი (ან მეტი) პრობლემა, რომელიც, თქვენი აზრით, ხელს უშლის ქართული ენის სწავლებას საქართველოს ფარგლებს გარეთ

14. კითხვარის შევსების თარიღი (რიცხვი/თვე/წელი) _____

დანართი 2

კითხვარი

საზღვარგარეთ მოღვაწე ქართული ენის მასწავლებლისათვის

1. თქვენი სახელი და გვარი _____
2. თქვენი მასპინძელი ქვეყნის დასახელება _____
3. მასპინძელი ქვეყნის სახელმწიფო ენ(ებ)ის დასახელება _____
4. თქვენი განათლება _____
(დასახელებთ უმაღლესი სასწავლებელი, რომელიც დაამთავრეთ)
5. თქვენი სპეციალობა (მიუთითეთ თქვენი სპეციალობა/სპეციალობები ან კვალიფიკაცია/კვალიფიკაციები) _____
6. თქვენი საკონტაქტო ინფორმაცია _____
(მიუთითეთ თქვენი ტელეფონი და ელფოსტა)
7. რამდენი წელია ასწავლით ქართულ ენას? _____
8. რამდენი წელია ასწავლით ქართულ ენას მასპინძელ ქვეყანაში? _____
9. სად ასწავლით ქართულ ენას? _____
(შეგიძლიათ ხაზი გაუსვათ რამდენიმე პასუხს. საჭიროების შემთხვევაში დაამატეთ სხვა პასუხი) დიასპორულ ორგანიზაციასთან არსებულ სკოლაში
 - ქართულენოვან მართლმადიდებლურ ეკლესიასთან არსებულ საკვირაო სკოლაში
 - კათოლიკურ ეკლესიასთან არსებულ ქართულენოვან სკოლაში
 - მუსლიმანურ სამლოცველოსთან არსებულ სკოლაში
 - სხვა რელიგიურ სამლოცველოსთან არსებულ სკოლაში
 - კერძო სკოლაში
 - ოჯახში, როგორც კერძო მასწავლებელი
 - მასპინძელი ქვეყნის სახელმწიფო სკოლაში (როგორც არჩევით ენას)
 - არსად!
10. საზღვარგარეთ მოღვაწე ქართული ენის მასწავლებლის შემოსავლის წყარო (მიუთითეთ თქვენი, როგორც ქართული ენის მასწავლებლის ხელფასის წყარო. საჭიროებისას, შეგიძლიათ შემოხაზოთ რამდენიმე პასუხი. საჭიროების შემთხვევაში, დაამატეთ სხვა პასუხი)
 - მოსწავლეების შენატანი
 - დიასპორული ორგანიზაციის დაფინანსება
 - სხვა (მიუთითეთ)
11. რამდენ ადამიანს ასწავლით ქართულ ენას ამჟამად? _____
12. ქართული ენის სწავლებისას რომელ სახელმძღვანელო(ებ)ს იყენებთ?
(ზუსტად მიუთითეთ თქვენ მიერ გამოყენებული ქართული ენის სახელმძღვანელო(ებ)ს შესახებ ინფორმაცია)

#	სახელმძღვანელოს დასახელება	სახელ.ავტორ(ებ)ი	გამოცემის წელი	გამომცემლობა

13. დასახელებით თქვენ მიერ გამოყენებული სახელმძღვანელოს სულ მცირე 3 ღირსება (თუკი თქვენ იყენებთ ერთზე მეტ სახელმძღვანელოს, მიუთითეთ თითოეული მათგანის სულ მცირე 3 ღირსება).

14. დასახელებით თქვენ მიერ გამოყენებული სახელმძღვანელოს სულ მცირე 3 ნაკლი (თუკი თქვენ იყენებთ ერთზე მეტ სახელმძღვანელოს, მიუთითეთ თითოეული მათგანის სულ მცირე 3 ნაკლი).

15. რა სახის დამხმარე მასალას იყენებთ ქართული ენის სწავლებისას? (შეგიძლიათ ხაზი გაუსვათ რამდენიმე პასუხს)

- ნაბეჭდი მასალები
- ელექტრონული მასალები
- ვიდეო მასალები
- კომპიუტერული თამაში
- ტელევიზია
- სხვა (მიუთითეთ) _____
- დამხმარე მასალებს არ ვიყენებ

16. მიუთითეთ დონე, რომლიდანაც იწყებენ ქართული ენის სწავლას თქვენი მოსწავლეები (A1, A2, B1...) _____

17. მიუთითეთ დონე, რომლამდეც (A2, B1, B2, C1...) ასწავლით ქართულ ენას

18. სკოლის დასახელება და მისამართი (იურიდიული მისამართი, ელექტრონული ფოსტა და ტელეფონი), სადაც ასწავლით ქართულ ენას:

19. სკოლის იურიდიული სტატუსი _____

20. სკოლაში ქართული ენის მასწავლებელთა რაოდენობა _____

21. სკოლაში ქართული ენის შემსწავლელთა რაოდენობა _____

22. სკოლაში ქართული ენის შემსწავლელთა ასაკი _____

(მიუთითეთ საკვირაო სკოლის ყველა მსმენელის ასაკი)

23. სკოლაში ქართული ენის შემსწავლელთა ისტორიული დედაენა _____

(შერეული ქორწინების შემთხვევაში - ორივე მშობლის ენა)

სკოლაში ქართული ენის შემსწავლელთა ძირითადი სალაპარაკო ენა _____

24. ინფორმაცია სკოლის ფართის სტატუსის შესახებ

(ხაზი გაუსვით მხოლოდ ერთ პასუხს. თუკი ფართის საკუთრების ფორმის შემოთავაზებული ვარიანტებიდან არც ერთი ესადაგება თქვენი სკოლის პრაქტიკას შემოხაზეთ "სხვა" და მის გასწვრივ ხაზში ჩაწერეთ საკუთრების ფორმა)

- სკოლას აქვს საკუთარი ფართი მუდმივ სარგებლობაში
- სკოლას აქვს საკუთარი ფართი ხანგრძლივი ვადით სარგებლობაში
- სკოლას აქვს საკუთარი ფართი ხანმოკლე ვადით სარგებლობაში
- გაკვეთილებისთვის ფართს გვითმობს დიასპორული ორგანიზაცია
- გაკვეთილებისთვის ფართს ვჭირაობთ

-
- გაკვეთილებს ვატარებთ სახლში
 - სხვა (მიუთითეთ) _____
25. საკვირაო სკოლის ფართი _____ კვ. მ²
(მიუთითეთ სკოლის ის ფართი, რომელიც რეალურად გამოიყენება)
26. საკვირაო სკოლის სამუშაო პირობები
- ძალიან კარგი
 - კარგი
 - დამაკმაყოფილებელი
 - ცუდი
 - ძალიან ცუდი
27. კითხვარის შევსების თარიღი (რიცხვი/თვე/წელი) _____

დანართი 3

კითხვარი
საზღვარგარეთ ქართული ენის შემსწავლელისათვის

1. თქვენი სახელი და გვარი _____
2. თქვენი ასაკი _____
3. თქვენი მასპინძელი ქვეყნის დასახელება _____
4. მასპინძელი ქვეყნის სახელმწიფო ენ(ებ)ის დასახელება _____
5. თქვენი განათლება _____
6. თქვენი საკონტაქტო ინფორმაცია (მიუთითეთ თქვენი ტელეფონი და ელფოსტა)
7. რამდენი წელია სწავლობთ ქართულ ენას? _____
8. რა დონეზე იცით ქართული ენა? (ხაზი გაუსვით ერთ-ერთ პასუხს)?
 - ძალიან კარგად
 - კარგად
 - დამაკმაყოფილებლად
 - არადამაკმაყოფილებლად
9. სად სწავლობთ ქართულ ენას? (შეგიძლიათ ხაზი გაუსვათ რამდენიმე პასუხს. საჭიროების შემთხვევაში დაამატეთ სხვა პასუხი)
 - დიასპორულ ორგანიზაციასთან არსებულ სკოლაში
 - ქართულენოვან მართლმადიდებლურ ეკლესიასთან არსებულ საკვირაო სკოლაში
 - კათოლიკურ ეკლესიასთან არსებულ ქართულენოვან სკოლაში
 - მუსლიმანურ სამლოცველოსთან არსებულ სკოლაში
 - სხვა რელიგიურ სამლოცველოსთან არსებულ სკოლაში
 - კერძო სკოლაში
 - ოჯახში კერძო მასწავლებელთან
 - მასპინძელი ქვეყნის სახელმწიფო სკოლაში (როგორც არჩევით ენას)
10. ქართული ენის სწავლისას რომელ სახელმძღვანელო(ებ)ს იყენებთ? (ზუსტად მიუთითეთ თქვენ მიერ გამოყენებული ქართული ენის სახელმძღვანელო(ები)ს შესახებ ინფორმაცია).

#	სახელმძღვანელოს დასახელება	სახელმძღვანელოს ავტორ(ებ)ი	გამოცემის წელი	გამომცემლობა

11. დაასახელეთ თქვენ მიერ გამოყენებული სახელმძღვანელოს სულ მცირე 3 ლირსება (თუკი თქვენ იყენებთ ერთზე მეტ სახელმძღვანელოს, მიუთითეთ თითოეული მათგანის სულ მცირე 3 ლირსება).

12. დაასახელეთ თქვენ მიერ გამოყენებული სახელმძღვანელოს სულ მცირე 3 ნაკლი (თუკი თქვენ იყენებთ ერთზე მეტ სახელმძღვანელოს, მიუთითეთ თითოეული მათგანის სულ მცირე 3 ნაკლი).

13. რა სახის დამხმარე მასალას იყენებთ ქართული ენის სწავლებისას? (შეგიძლიათ ხაზი გაუსვათ რამდენიმე პასუხს)

- ნაბეჭდი მასალები
- ელექტრონული მასალები
- ვიდეო მასალები
- კომპიუტერული თამაში
- ტელევიზია
- სხვა (მიუთითეთ) _____
- დამხმარე მასალებს არ ვიყენებთ

14. მიუთითეთ ღონე, რომლიდანაც დაიწყეთ სწავლა: A1, A2, B1... ანდა:

- არ ვიცოდი საერთოდ
- ვიცოდი არადამაკმაყოფილებლად
- ვიცოდი დამაკმაყოფილებლად

15. სკოლის დასახელება და მისამართი (იურიდიული მისამართი, ელექტრონული ფოსტა და ტელეფონი), სადაც სწავლობთ ქართულ ენას:

16. თქვენი ისტორიული დედაენა _____

(შერეული ქორწინების შემთხვევაში - ორივე მშობლის ენა)

17. თქვენი ძირითადი სალაპარაკო ენა _____

18. რა ენაზე საუბრობთ ოჯახში? _____

19. რა სიხშირით გიწევთ ქართული ენის გამოყენება?

(ხაზი გაუსვით მხოლოდ ერთ პასუხს)

- ძირითადად ქართულს ვიყენებ
- ყოველდღე
- კვირაში რამდენჯერმე
- იშვიათად

20. თქვენს ოჯახში, თქვენ გარდა კიდევ ვინ იცის ქართული?

21. სკოლის სამუშაო პირობები.

- ძალიან კარგი
- კარგი
- დამაკმაყოფილებელი
- ცუდი
- ძალიან ცუდი

22. კითხვარის შევსების თარიღი (რიცხვი/თვე/წელი) _____

დანართი 4:

კითხვარი
საზღვარგარეთ მცხოვრები ქართველისათვის

1. თქვენი სახელი და გვარი _____
2. თქვენი მასპინძელი ქვეყნის დასახელება _____
3. მასპინძელი ქვეყნის სახელმწიფო ენ(ებ)ის დასახელება _____
4. თქვენი განათლება _____
 (დაასახელეთ უმაღლესი სასწავლებელი, რომელიც დაამთავრეთ)
5. თქვენი სპეციალობა _____
 (მიუთითეთ თქვენი სპეციალობა/სპეციალობები ან კვალიფიკაცია/კვალიფიკაციები)
6. თქვენი საკონტაქტო ინფორმაცია _____
 (მიუთითეთ თქვენი ტელეფონი და ელფოსტა)
7. გასურთ თუ არა, თქვენმა შვილმა (შვილიშვილმა, ახლობელმა) ისწავლოს ქართული ენა?
 (ხაზი გაისვით ერთ-ერთ პასუხს)
 - რა თქმა უნდა
 - არ ვიცი
 - არა
 - კარგი იქნებოდა, მაგრამ მასწავლებელი არ არის
 - კარგი იქნებოდა, მაგრამ ამის საშუალება არ მაქვს
8. სად გასურთ, რომ ასწავლოთ ქართული თქვენს შვილს (შვილიშვილს, ახლობელს)?
 (შეგიძლიათ ხაზი გაუსვათ ერთ-ერთ პასუხს. საჭიროების შემთხვევაში, დაამატეთ სხვა პასუხი)
 - საქართველოში
 - დიასპორულ ორგანიზაციასთან არსებულ სკოლაში
 - ქართულენოვან მართლმადიდებლურ ეკლესიასთან არსებულ საკვირაო სკოლაში
 - კათოლიკურ ეკლესიასთან არსებულ ქართულენოვან სკოლაში
 - მუსლიმანურ სამლოცველოსთან არსებულ სკოლაში
 - სხვა რელიგიურ სამლოცველოსთან არსებულ სკოლაში
 - კერძო სკოლაში
 - ოჯახში კერძო მასწავლებელთან
 - მასპინძელი ქვეყნის სახელმწიფო სკოლაში (როგორც არჩევით ენას)
 - არსად!
9. ფინანსურად რამდენად მძიმეა თქვენი შვილისათვის (ახლობლისათვის) ქართული ენის სწავლება?
 - არ არის მძიმე
 - პრობლემურია
 - სხვა (მიუთითეთ)
10. ქართული ენის სწავლებისას რომელ სახელმძღვანელო(ებ)ს იყენებს თქვენი შვილის (/ახლობლის) მასწავლებელი?

(ზუსტად მიუთითეთ ქართული ენის სახელმძღვანელო(ები)ს შესახებ ინფორმაცია)

#	სახელმძღვანელოს დასახელება	სახელმძღვანელოს ავტორ(ებ)ი	გამოცემის წელი	გამომცემლობა

11. დაასახელეთ სახელმძღვანელოს სულ მცირე 3 ღირსება.
12. დაასახელეთ სახელმძღვანელოს სულ მცირე 3 ნაკლი.
13. მიუთითეთ დონე, რომლიდანაც დაიწყო თქვენმა შვილმა (ახლობელმა) ქართული ენის სწავლა (A1, A2, B1...) _____
14. სკოლის დასახელება და მისამართი (იურიდიული მისამართი, ელექტრონული ფოსტა და ტელეფონი), სადაც ასწავლიან ქართულ ენას _____
15. სკოლის იურიდიული სტატუსი _____
16. სკოლაში ქართული ენის მასწავლებელთა რაოდენობა _____
17. სკოლაში ქართული ენის შემსწავლელთა რაოდენობა _____
18. სკოლაში ქართული ენის შემსწავლელთა ისტორიული დედაენა _____ (შერეული ქორწინების შემთხვევაში - ორივე მშობლის ენა)
19. სკოლაში ქართული ენის შემსწავლელთა ძირითადი სალაპარაკო ენა _____
20. სამუშაო პირობები
 - ძალიან კარგი
 - კარგი
 - დამაკმაყოფილებელი
 - ცუდი
 - ძალიან ცუდი
21. კითხვარის შევსების თარიღი (რიცხვი/თვე/წელი) _____